

MLADINSKA RAZISKAVA: OSNOVE

Youth Partnership

Partnership between the European Commission
and the Council of Europe in the field of youth

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

” Drage bralke in bralci,

z veseljem predstavljamo dokument “Mladinska raziskava: osnove”. S tem kratkim besedilom želimo bralkam in bralcem pomagati, da bi bolje razumeli namen, obseg in uporabnost raziskav o mladih. Opisujemo tudi, kako lahko različni deležniki na področju mladine in širše uporabijo mladinske raziskave. Cilj besedila ni predstaviti stanja sodobnih mladinskih raziskav ali mladinskih raziskovalnih projektov, ampak se osredotočiti na naslednja vprašanja.

- ▶ *Kaj je mladinska raziskava?*
- ▶ *Kako definiramo pojem “mladost”?*
- ▶ *Kakšni so teoretični vplivi mladinskih raziskav?*
- ▶ *Zakaj potrebujemo mladinske raziskave?*
- ▶ *Katere so glavne vrste in metodologije mladinskih raziskav?*
- ▶ *Kaj je participativna mladinska raziskava?*
- ▶ *Kakšna je povezava med mladinskimi raziskavami in oblikovanjem politik?*
- ▶ *Katere etične vidike moramo upoštevati pri mladinskih raziskavah?*
- ▶ *Kaj Svet Evrope in Evropska unija menita o mladinskih raziskavah?*
- ▶ *Kakšni so trenutni izzivi, povezani z mladinskimi raziskavami, v Evropi?*

S to publikacijo želimo bralce in bralke voditi skozi kratko, postopno in, upamo, zanimivo odkrivanje.

Upamo, da boste v branju uživali!

Kaj je mladinska raziskava?

Mladinske raziskave so multidisciplinarno področje znanstvenega raziskovanja, ki preučuje stanje mladih glede na družbene, psihološke, ekonomske, politične in kulturne vidike. "Mladost" je prehodno obdobje v človekovem življenju, izraz "mladina" pa označuje tudi demografsko kategorijo s posebnimi in edinstvenimi lastnostmi, zaradi česar jo je vredno proučevati ločeno. Tako pridemo do mladinskih raziskav. Čeprav obstaja veliko pogledov na mladino, mladinski raziskovalci izpodbijajo idejo o mladih kot "odraslih v nastajanju". Namesto tega večina raziskovalcev preučuje mlade takšne, kot so, in ne takšne, kot bodo, v smislu njihove družbene identitete, kulture in odnosov z glavnimi družbenimi strukturami: družino, šolo, trgom dela, politiko, mediji, trgom, religijami in tako naprej.

Prvotni poudarek mladinskih raziskav je bil skoraj v celoti posvečen reševanju težav, povezanih z mladimi, kot so kazniva dejanja in brezposelnost. Medtem ko se poseben sklop raziskav še naprej osredotoča na tezo "mladosti kot težave", je to v veliki meri presegel program, ki ga opredeljujejo prizadevanja za celovito razumevanje izkušenj, vlog, odnosov, moči in prehodov v družbi mladih. Tako Svet Evrope kot Evropska komisija sta podprla razvoj mladinskih raziskav, med drugim z mladinskim partnerstvom med EU in Svetom Evrope, ustanovljenim leta 1998, ki odločno spodbuja tesno povezovanje s politiko in prakso.

Kako definiramo pojem “mladost”?

Na mladost pogosto gledamo kot na obdobje prehoda v samostojno življenje: od učenja do dela, od odvisnosti do samostojnega življenja itd. Gre za družbeno ustvarjen koncept, kar pomeni, da ni nekaj določenega in dokončnega, ampak ga vsakič, ko ga uporabimo, znova ustvarimo in opredelimo. Definicija “mladosti” se spreminja v času in prostoru; različne družbe “mladost” opredeljujejo na zelo različne načine. Pomislimo samo na to, kako se med državami razlikuje starost, pri kateri lahko zakonito počnemo nekatere dejavnosti, na primer gremo na volitve, pijemo alkohol, imamo spolne odnose s privolitvijo, veljamo za kazensko odgovorne itd. Danes se po vsej Evropi pogosto uporablja starostni razpon med 15 in 29 let. V okviru programa Erasmus+ Evropske unije so različne priložnosti na voljo mladim, starim od 13 do 30 let. Večina dejavnosti mladinskega sektorja Sveta Evrope je na voljo mladim, starim od 18 do 30 let, z upravičenimi izjemami. Organizacija združenih narodov pa za statistične namene mlade opredeljuje kot ljudi med 15. in 24. letom starosti.

Zakaj potrebujemo mladinske raziskave?

Mladi so pomemben del naše družbe in etično smo obvezani, da njihov položaj razumemo na sistematičen način. Da bi razumeli širše družbene spremembe, je treba vedeti, kako mladi prispevajo k družbeni preobrazbi in kako zunanje okoliščine vplivajo na njihovo življenje. Prav tako pa morajo strokovnjaki pri oblikovanju politik, ukrepov, programov, projektov, dejavnosti itd. vedeti, ali bo njihovo delo mladim v pomoč in v kolikšni meri. To je nato mogoče spremljati za ponazoritev vpliva. Zavedamo se, kako se ukrepi politike in prakse v resnici oblikujejo, vendar pa menimo, da trdni dokazi o mladih in tisti, ki jih zagotovijo oni sami, ponujajo boljšo podlago kot ideologija ali intuicija.

Teoretični vplivi v mladinskih raziskavah

Mladinske raziskave so resnično multidisciplinarne: psihologija, sociologija, politologija, socialna politika, študije kultur in spolov, antropologija in pedagogika so na vsaka na svoj način prispevale k njihovemu razvoju. O tem govorijo številne teorije in pristopi, tukaj pa jih navajamo le nekaj, da lahko svoje znanje poglobite z raziskavami. Zgodnje psihološke teorije so se osredotočale na otrokov razvoj, vsebovale pa so tudi ideje o življenjskih obdobjih zunaj otroštva. Novejši pristopi se osredotočajo na individualizacijo, tveganje, odpornost in delovanje. Na mladinske študije so na primer močno vplivale sociološke teorije Becka in Giddensa.

Katere so glavne vrste raziskav, ki vplivajo na oblikovanje politik?

Raziskave lahko temeljijo na znanju, zbranim z neposrednim opazovanjem in človeško interakcijo, kar imenujemo primarno empirično raziskovanje, ali pa so podlaga analize različnih besedil, čemur pravimo sekundarno raziskovanje. Ko gre za odgovore na vprašanja oblikovalcev politik v zvezi z učinki ukrepov politike, o rezultatih pogosto govorimo kot o vrednotenju, spremljanju ali študijah ocene učinka.

■ S snovanjem raziskav želimo oblikovalce politik obveščati o tem, kaj deluje, kaj zveni obetavno in kaj ne deluje. To pomeni, da je vsako raziskovalno vprašanje mogoče obravnavati na različne načine ter da je treba razumeti uporabo in omejitve zbranih dokazov. Raziskovalci so pogosto bolj naklonjeni določeni vrsti dokazov in se specializirajo za določeno metodologijo. Metodologije, kot so ankete, ciljne skupine in polstrukturirani intervjuji, so povsem utemeljeni načini zbiranja podatkov in so nam lahko v pomoč pri razumevanju vprašanj, povezanih z mladimi. Z vsako metodo dobimo drugačno obliko podatkov (preprosto povedano, statistika v primerjavi s citati), zato se tudi obravnavana raziskovalna vprašanja razlikujejo. Ne glede na to pa vsak dobljeni rezultat temelji na dokazih. Za opis včasih uporabljamo “podprto z dokazi”, “na podlagi raziskav”, “ob upoštevanju dokazov” ali “na podlagi znanja”.

■ Mladinske raziskave imajo tako kvantitativno kot kvalitativno metodološko tradicijo

■ S kvantitativnimi raziskavami se pogosto potrjujejo vnaprej določene hipoteze. Zbiranje podatkov poteka po skrbni pripravi in preizkusu izbranih orodij, na primer vprašalnika. Kvantitativne raziskave zagotavljajo numerične podatke in, če se izvedejo na poseben način, dajejo rezultate, ki jih je mogoče posplošiti na širšo populacijo in ne veljajo le za skupino ljudi, ki je odgovarjala na vprašanja. Možno je tudi kvantitativno raziskovanje že obstoječih podatkov, ki se zbirajo za upravne namene, kot so podatki o akademski uspešnosti, zdravju in davkih. Nacionalne vlade rutinsko zbirajo take podatke, ki jih raziskovalci vse pogosteje uporabljajo, včasih tudi v povezavi z dodatnimi podatki iz anket. Razvijajoče se področje "masovnih podatkov" uporablja obsežne nabore podatkov, ustvarjene s procesi, kot so družbeni mediji ali geokodirani zapisi (na primer o kaznivih dejanjih), ter zapletene matematične modele za podrobno analizo podatkov in iskanje vzorcev.

■ Kvalitativne raziskave so pogosto raziskovalne narave in se uporabljajo za oblikovanje hipotez ter so običajno tudi bolj odprte za nepričakovane ugotovitve kot anketne raziskave. Imajo lahko interaktivno zasnovo, pri čemer sta zbiranje in interpretacija podatkov pogosto sočasna procesa, ki lahko vplivata drug na drugega. Vendar pa kvalitativna raziskovalna zasnova ne bi smela biti izgovor za pomanjkanje strukture ali potrditev obstoječih idej. Raziskovalci se morajo zavedati svojih predsodkov – podzavestnih idej, ki jih imamo vsi in ki določajo naš način razmišljanja in pogled na svet – ter dejavno iskati priložnosti, da jih med terenskim delom odpravijo.

■ Spodaj so predstavljene nekatere kvalitativne metode zbiranja podatkov, ki bi jih lahko uporabili tudi pri mladinskih raziskavah.

- ▶ Intervjuji so posebna vrsta pogovora z eno ali dvema osebama (intervjuji v paru), ki imajo dogovorjen namen, strukturo in časovni okvir. Lahko so polstrukturirani in sledijo nizu vnaprej zastavljenih vprašanj ali tem ali pa so bolj odprti in pogovorni.
- ▶ Ciljne skupine so organizirane razprave omejenega števila ljudi. Raziskovalcem omogočajo, da raziščejo, kako člani skupine razmišljajo o vprašanju, obstoječem naboru mnenj in idej ter nedoslednostih in razlikah, ki obstajajo v določeni skupnosti v smislu prepričanj ter njihovih izkušenj in praks. Ciljna skupina je pogosto zasnovana tako, da ima skupen nabor značilnosti članov (starost, spol, razred itd.), zaradi česar je lahko raznolikost manjša.
- ▶ Študije primerov so poglobljeni opisi procesa, izkušenj ali strukture v posamezni organizaciji ali skupnosti. Študije primerov na splošno vključujejo kombinacijo kvantitativnih in kvalitativnih tehnik zbiranja podatkov za odgovor na kombinacijo vprašanj vrste "kaj" in "zakaj".

■ Če gre za veliko količino podatkov, se lahko za pomoč pri analizi uporabi programska oprema. Ne glede na to, kako uporabna so izbrana orodja, pa programi ne ponujajo možnosti interpretacije. Pri kvalitativnih raziskavah raziskovalec ostaja "glavni instrument".

■ Nobena metoda ne more sama po sebi zagotoviti kakovosti. Kvalitativno in kvantitativno zasnovano raziskavo je treba v analizi skrbno opisati, da bodo bralci v celoti razumeli, kaj je bilo storjeno in zakaj, v nekaterih primerih pa morda celo ponovili raziskavo. Obvezni del vsakega raziskovalnega poročila so njegove omejitve, pri čemer je treba odgovoriti na naslednje vprašanje: na kakšen način bi lahko bila naša interpretacija napačna?

Participativne raziskave

Po natančni analizi priložnosti in tveganj take izbire se lahko mladinski raziskovalci v številnih primerih odločijo za participativne raziskave. S participativnimi raziskavami želimo mladim omogočiti, da dejavno sodelujejo v vseh fazah raziskovalnega procesa. S participativnim raziskovalnim procesom želimo najprej opredeliti težave, s katerimi se skupnost sooča, njihove korenine in vzroke, nato pa določiti spremembo, ki bi jo želeli ustvariti z raziskovalnim projektom. Z nepristranskim vodenjem bodo udeleženci postopoma pridobili nadzor nad raziskovalnim programom, opredelili raziskovalna vprašanja in izbrali najprimernejše raziskovalne metodologije, kot so participativno akcijsko raziskovanje, glas podobe (ang. "photovoice"), pripovedovanje zgodb, participativno gledališče ali elementi družbenega gledališča. Poleg tega je mogoče z usposabljanjem in podporo raziskovalne skupine udeležencem pokazati, kako analizirati zbrane podatke in pripraviti sklepe raziskovalnega procesa. Ti sklepi so nato v pomoč, ko se obrnemo na različne deležnike – javne organe, druge člane skupnosti itd. – in zaprosimo za podporo pri načrtovanem procesu sprememb.

Spremljanje in vrednotenje mladinske politike in prakse

Spremljanje in vrednotenje sta raziskovalna procesa, s katerima se ocenjuje izvajanje programov ter namenov in ciljev politike. Spremljanje je neprekinjen proces, ki zagotavlja ustrezno izvajanje mladinske politike in prakse, vrednotenje pa se običajno izvaja v različnih posebnih fazah..

■ Predhodna vrednotenja potekajo v zgodnjih fazah procesa in se uporabljajo za analizo pričakovanega učinka s ciljem optimizacije izvajanja.

■ Vmesno vrednotenje naj bi opravljala zunanja skupina strokovnjakov, ki oceni napredek procesa. Z vmesnim vrednotenjem je mogoče po potrebi priporočiti prilagoditve ali revizijo ciljev na podlagi pridobljenih izkušenj ali zunanjih dejavnikov.

■ Končno vrednotenje je neodvisna ocena, ki jo mora opraviti zunanja skupina strokovnjakov. S končnim vrednotenjem se oceni, v kolikšni meri so bili doseženi nameni in cilji procesa.

■ Vlade pogosto razvijajo nacionalne strategije za mlade, ki temeljijo na predhodnih vrednotenjih in vključujejo značilnosti spremljanja ter vmesnega in končnega vrednotenja.

■ Ocena učinka je ovrednotenje učinka mladinskih politik, struktur in storitev. S študijami učinka je mogoče oblikovati sklepe o resničnem stanju mladinskega sektorja v državi ali na ozemlju, ter podati konkretna priporočila za izboljšave.

■ Za oceno ukrepov politike se lahko uporabijo tudi eksperimentalne raziskave in randomizirane kontrolirane raziskave.

Etika

Etična vprašanja so tesno povezana z varstvom podatkov in soglasjem po predhodni poučitvi, kar pomeni, da morajo biti udeleženci raziskovalnih projektov dobro in ustrezno obveščeni o obsegu in učinkih raziskave¹ ter njihovi udeležbi, pa tudi o možnosti umika med raziskovalnim procesom. Etična načela je treba vključiti v celoten raziskovalni proces: od izbire teme in raziskovalnih vprašanj do odločitev o metodah, interpretaciji in uporabi rezultatov. Pri izvajanju raziskav s prikrajšanimi skupinami, vključno z otroki, manjšinami in mladimi invalidnimi osebami, se pojavljajo veliki etični izzivi. Kljub trditvam o objektivnosti lahko raziskovalci v vsako študijo prinesejo svoje izkušnje, ideje, predsodke in osebna prepričanja, ki smo jih že prej predstavili kot pristranskost. Raziskovalne pristranskosti se je treba zavedati in jo omiliti. Etični vidiki vključujejo tudi izogibanje kakršnim koli kršitvam raziskovalne integritete, kar pomeni zlasti izogibanje prirejanju podatkov, ponarejanju gradiva in plagiatorstvu, tj. uporabi dela nekoga drugega brez priznavanja avtorstva.

1. Predloge obrazcev za soglasje po predhodni poučitvi, www.who.int/rpc/research_ethics/informed_consent/en/, dostop 29. 1. 2019.

Evropska raven: okvir in ustreznost politik

Svet Evrope je leta 1967 v Sklepu Parlamentarne skupščine št. 265 uradno opredelil potrebo po mladinskih raziskavah. Znova je potrdil vlogo mladinskih raziskav kot glavne sestavine pristopa mladinskega sektorja k pridobivanju znanja o položaju mladih v Evropi v okviru [Deklaracije o prihodnosti mladinske politike Sveta Evrope – agenda 2020](#)² in Resolucije CM/Res(2008)23 o mladinski politiki Sveta Evrope.³ Svet Evrope spodbuja mladinsko politiko, ki temelji na znanju, in sodelovanje med mladinskimi raziskovalci, oblikovalci politik in strokovnimi delavci.

Evropska komisija je “boljše razumevanje mladih” opredelila kot eno od štirih prednostnih področij v svoji beli knjigi “A new impetus for European youth”,⁴ sprejeti leta 2001, s katero so med drugim želeli izboljšati poznavanje mladinskih vprašanj prek vzajemnega učenja in sodelovanja med državami članicami EU. Pomen boljšega znanja o mladih je bil znova potrjen v Strategiji EU za mlade: vlaganje v mlade in krepitev njihove vloge in položaja⁵ za 2010–2018, ko so bila objavljena prva poročila EU o mladih. V Strategiji EU za mlade 2019–2027⁶ se na dokazih temelječe oblikovanje politike in pridobivanje znanja prav tako priznavata kot dragocena ukrepa za izvajanje strategije.

Vloga mladinskega partnerstva med EU in Svetom Evrope v zvezi z znanjem o mladih izvira iz raziskovalnega sporazuma med Evropsko komisijo in Svetom Evrope iz leta 2003. V partnerstvu za mlade med EU in Svetom Evrope imajo kot enega svojih posebnih in trajnih ciljev “boljše znanje” o mladih, pri tem pa se osredotočajo na zbiranje in analizo podatkov o mladih ter uporabo tega znanja za prispevanje h kakovostnemu razvoju mladinske politike in prakse ter zagotavljanju dostopnosti zbranih informacij na spletu in v raziskovalnih publikacijah zbirke Youth Knowledge.

2. www.coe.int/en/web/youth/agenda-2020.

3. https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016805d2245.

4. COM(2001) 681, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=LEGISSUM%3Ac11055>.

5. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52009DC0200&from=SL>.

6. <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14080-2018-INIT/sl/pdf>.

Izzivi in odprta vprašanja

Številne mreže in organizacije si prizadevajo ustvariti evropski mladinski raziskovalni prostor z neposrednim ukrepanjem ali povezovanjem v projekte: od zgoraj omenjenega mladinskega partnerstva med EU in Svetom Evrope⁷ pa do Evropskega sociološkega združenja in njegove skupine RN30 – mladi in generacije⁸, Mednarodnega sociološkega združenja in njegovega odbora RC34 Sociologija mladih⁹ ter RAY – raziskovalne analize in spremljanja programa Erasmus+: program Mladi v akciji¹⁰. Ker večina mladinskih raziskovalcev še vedno deluje na nacionalni ali lokalni ravni, je k sodelovanju v dialogu na evropski ravni pomembno povabiti zlasti, toda ne izključno, mlajšo generacijo mladinskih raziskovalcev. To je lahko spodbuda za raziskovalce iz srednje, vzhodne in južne Evrope, kjer so mladinske raziskave novejša področja, dobivajo premalo sredstev ali pa so omejene zaradi zmanjšanih možnosti za mednarodno sodelovanje.

Na področju mladinske politike in prakse v Evropi se čedalje bolj utrjuje zavedanje, kako pomembno je sprejemanje pristopa, ki temelji na znanju, in da je treba z zanesljivimi raziskavami podpreti odločitve ter zagotoviti vrednotenje izvajanja politike in prakse. Strožji metodološki pristopi, vključevanje več mladih v ustrezne raziskovalne projekte o mladini in sodelovanje z mladinskimi raziskovalci v vseh fazah oblikovanja politike in prakse, od analize potreb in oblikovanja usmerjevalnih vprašanj do izvajanja in nato vrednotenja, bi lahko pripomogli k napredku agende.

7. <https://pjp-eu.coe.int/en/web/youth-partnership/research>.

8. <https://www.europeansociology.org/research-networks/rn30-youth-generation>.

9. <https://www.isa-sociology.org/en/research-networks/research-committees/rc34-sociology-of-youth/>.

10. <https://www.researchyouth.eu/>.

Dodatna literatura

Bray J. et al. (2014), *Ethics and Research with Young People in Challenging Contexts*, CYCC Network, Halifax, NS.

Chisholm L. et al. (2011), *EUROPEAN YOUTH STUDIES Integrating research, policy and practice*, Deliverable 7.1 – M.A. EYS Reader, Innsbruck.

Creswell J. W. (2009), *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*, Sage, Thousand Oaks.

Denstad F. Y. (2009), *Youth Policy Manual How to develop a national youth strategy*, Council of Europe Publishing.

European Commission (2014), *“Regional and Urban Policy – Guidance document on monitoring and evaluation”*, Bruselj.

Gambrill E. (2003) *“Evidence-based practice: Sea change or the emperor’s new clothes?”* Journal of Social Work Education (39), str. 3–23.

May T. (2001), *“Social Research – Issues, methods and processes”*, McGraw Hill: Open University Press, 3. izdaja.

Partnerstvo med Evropsko komisijo in Svetom Evrope na področju mladih, *“Glossary on youth”*.

Partnerstvo med Evropsko komisijo in Svetom Evrope na področju mladih (2017). Simpozij *“Youth policy responses to the contemporary challenges faced by young people”*.

Patton M.Q. (2015), *Qualitative Research & Evaluation Methods. Integrating Theory and Practice*, Sage, Thousand Oaks.

Urban Justice Center (2010), *“Community Development Project Research and Organizing Initiative”*, *Research for Organizing Toolkit Facilitator’s Guide and Toolkit*.

Raziskave o mladih se vse bolj priznavajo kot nepogrešljiv spremljevalec učinkovite in vplivne politike in prakse. Za boljše dostopnost in razumljivost želimo s tem kratkim besedilom, ki smo ga napisali člani skupine evropskih raziskovalcev na področju mladine pod okriljem partnerstva med EU in Svetom Evrope, bralkam in bralcem pomagati, da bi boljše razumeli namen, obseg in uporabnost raziskav o mladih. Opisujemo tudi, kako lahko različni deležniki na področju mladine in širše uporabijo mladinske raziskave. Cilj besedila ni predstaviti stanja sodobnih mladinskih raziskav ali mladinskih raziskovalnih projektov, ampak se osredotočiti na določena vprašanja, kot so: Kaj je mladinska raziskava? Kakšni so teoretični vplivi mladinskih raziskav? Zakaj potrebujemo mladinske raziskave?

Avtorice želimo s to publikacijo približati mladinske raziskave in jih narediti dostopnejše vsem akterjem na mladinskem področju v Evropi in širše.

<http://youth-partnership-eu.coe.int>
youth-partnership@partnership-eu.coe.int

Svet Evrope je vodilna organizacija za varovanje človekovih pravic v Evropi. Sestavlja ga 47 držav članic, vključno z vsemi članicami Evropske unije. Vse države članice Sveta Evrope so podpisnice Evropske konvencije o človekovih pravicah – pogodbe, ki je namenjena varovanju človekovih pravic, demokracije in pravne države. Evropsko sodišče za človekove pravice nadzoruje izvajanje Konvencije v državah članicah.

www.coe.int

Države članice Evropske unije so se odločile, da združijo svoje znanje in izkušnje, vire in usodo. Skupaj so zgradile območje stabilnosti, demokracije in trajnostnega razvoja ob ohranjanju kulturne raznolikosti, strpnosti in osebnih svoboščin. Evropska unija je zavezana deliti svoje dosežke in vrednote z državami in narodi zunaj njenih meja.

<http://europa.eu>

EUROPEAN UNION

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE